

ΝΟΣΤΑΛΓΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

υποστρατήγου ε.α. Νικολάου Ζαρκάδα

65 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΑΓΝΑΝΤΩΝ ΑΡΤΑΣ

Γυμνάσιο Αγνάντων

Είναι ένα και ενιαίο έξι τάξεων, χωρίς να διαχωρίζεται όπως σήμερα, σε Γυμνάσιο και Λύκειο. Είναι ένα από τα δύο γυμνάσια του νομού Άρτας. Το άλλο είναι αυτό της πόλης και πρωτεύουσας του νομού της Άρτας.

Έχει έδρα την ειδυλλιακή και πανέμορφη ορεινή κωμόπολη Άγναντα, η οποία είναι κτισμένη μέσα στο πυκνό ελατοδάσος της περιοχής και σκαρφαλωμένη στις δυτικές πλαγιές των Αθαμανικών ορέων {Τζουμέρκων}.

Μια κωμόπολη χωρισμένη σε δύο συνοικίες {μαχαλάδες} από την βαθιά χαράδρα, μέσα στην οποία κυλάει μικρός ανώνυμος παραπόταμος του ποταμού Αράχθου.

Σήμερα, γράφοντας για το Γυμνάσιο Αγνάντων, το οποίο αποτελεί τόπο και χώρο υψηλού συμβολισμού και συγκίνησης, δεν μπορώ να είμαι αντικειμενικός. Ως αναπόσπαστο κομμάτι της προσωπικής μου ιστορίας το κουβαλάω μέσα μου με τον τρόπον, που κουβαλάμε πολύ δικά μας πράγματα, χωρίς να αναρωτηθούμε ποτέ το πώς και το γιατί.

Μαθητική Ζωή

Στο μοναδικό αυτό Γυμνάσιο της ορεινής περιοχής της Άρτας, σ' αυτόν τον "Πνευματικό Φάρο των Τζουμέρκων", όπως σε πολλά κείμενα περιγράφεται και αποκαλείται, εισήλθα κι εγώ με κατατακτικές εξετάσεις και από τον μήνα Σεπτέμβριο του έτους 1950 άρχισα να φοιτώ αντιμετωπίζοντας αρκετά προβλήματα, δυσκολίες και αντιξοότητες, μέχρι τον ζεστό και καυτό εκείνον μήνα, τον Ιούνιο του 1956, που μας δεχόταν για τελευταία φορά στις αίθουσες και στα θρανία του ως μαθητές.

Η έδρα του Γυμνασίου απείχε από το χωριό της καταγωγής και διαμονής μου, το χωριό Καταρράκτης, περισσότερο από τέσσερα χιλιόμετρα. Μια απόσταση – διαδρομή, την οποία μέσα από ένα στενό και δύσβατο μονοπάτι περπατούσα καθημερινά και με οιασδήποτε καιρικές συνθήκες ζέστης, κρύου, παγωνιάς, βροχής ή χιονιού, προκειμένου να παρακολουθήσω τα μαθήματα.

Τον μήνα Ιούνιο του έτους 1956, μετά την ολοκλήρωση των απολυτήριων εξετάσεων, αποφοιτήσαμε είκοσι τρεις συμμαθητές {4 κορίτσια και 19 αγόρια} και γεμάτοι όρεξη και αυτοπεποίθηση, αλλά και με όλα τα πνευματικά και ψυχικά εφόδια, που μας εφοδίασαν οι "ήρωες" καθηγητές μας σκορπίσαμε σαν τις ακτίνες του φθινοπωρινού ήλιου για τη συνέχιση των σπουδών και την επαγγελματική μας αποκατάσταση. Αποκαλώ και ονομάζω τους καθηγητές μου "ήρωες", γιατί οι δυσμενείς συνθήκες εργασίας τους ήταν ιδιαίτερα δύσκολες και της διδασκαλίας απερίγραπτες χωρίς ηλεκτρικό ρεύμα, χωρίς βιβλιοθήκη, χωρίς εποπτικά και πειραματικά όργανα. Με δική τους υπερπροσπάθεια οι τέσσερις καθηγητές δίδασκαν όλες τις ώ-

ρες των μαθημάτων ανεξάρτητα της ειδικότητάς τους. Όλοι τους δονούνταν από ευαισθησία προσφοράς, παραδομένοι “ψυχή τε και σώματι” με αφοσίωση αυτοθυσιαστική και με “εμπύρετη ένταση” στην διδασκαλία.

Δεκαοκτάχρονα τότε αθώα αγροτόπαιδα φύγαμε από τα χωριά μας και την πατρική μας γη, όπως και όλα τα παιδιά της ελληνικής υπαίθρου, με δημιουργική ορμή, ασίγαστο πάθος, με όνειρα και ένα ολοζώντανο υπαρκτό όραμα να σπουδάσουμε ή να εργαστούμε και να επιτύχουμε μια καλύτερη ζωή.

Η Ζωή του Χωριού

Ο Καταρράκτης, ένα ορεινό, μαγευτικό και απείρου φυσικού κάλλους χωριό, κτισμένο στις δυτικές πλαγιές των Τζουμέρκων, αποτελούσε ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα όλων των ορεινών χωριών της μεταπολεμικής Ελλάδας, στα οποία οι κάτοικοί τους ζούσαν χωρίς τις σημερινές διευκολύνσεις του ηλεκτροφωτισμού, του νερού μέσα στα σπίτια τους, των ηλεκτρονικών και συγκοινωνιακών μέσων και της δυνατότητας της άμεσης επικοινωνίας.

Απομονωμένο και μακριά από τα αστικά κέντρα της περιοχής, είχε την κοινότητά του η οποία επί αιώνες αποτελούσε το ζωντανό κύτταρο διατήρησης και καλλιέργειας της εθνικής, τοπικής, ιστορικής και θρησκευτικών παραδόσεων του ελληνισμού.

Είχε την τοπική εξουσία του, τον πρόεδρο της κοινότητας, τον δάσκαλο, τον παπά, τον αστυνόμο και τον αγροφύλακα, οι οποίοι στην παιδική μου σκέψη, κρίση και αφέλεια συγκροτούσαν και αποτελούσαν την υπεύθυνη αρχή παρακολούθησης, ελέγχου και εφαρμογής των νόμων, οδηγιών και κατευθύνσεων της Πολιτείας.

Όλοι οι κάτοικοί του, άνθρωποι της καθημερινής βιοπάλης, ζούσαν από την καλλιέργεια των ολίγων χωραφιών τους και από τη διατήρηση μικρού αριθμού αιγοπροβάτων. Διαβιούσαν μια ζωή ήσυχη, απλή, φτωχική, αξιοπρεπή και πάντοτε με την ελπίδα για κάτι καλλίτερο. Ακολουθούσαν την μοίρα των απλών ανθρώπων, οι οποίοι υπομένουν και αντιμετωπίζουν τις δυσκολίες και με την πίστη και την βοήθεια του Θεού ευρίσκουν την δύναμη και το κουράγιο να επιβιώνουν και μαζί να ονειρεύονται.

Τόπος συγκέντρωσης των κατοίκων, κυρίως, των ανδρών ήταν το καφενείο του χωριού η “Εκκλησία του Δήμου”, όπου συγκεντρώνονταν και συζητούσαν για τις καθημερινές ασχολίες τους, αλλά και τις διάφορες πολιτικές εξελίξεις. Κύριος και μοναδικός τρόπος διασκέδασης αποτελούσε η συμμετοχή τους στα πανηγύρια του χωριού. Εκτός από τον ενοριακό ναό της Κοίμησης της Θεοτόκου, υπήρχε και το μοναστήρι της Αγίας Αικατερίνης, της πολιούχου του χωριού. Το καταφύγιο της χριστιανικής ψυχής, ο ιερός χώρος, στον οποίο η πίστη των ανθρώπων γίνεται ενθάρρυνση και δύναμη και ταυτόχρονα λύτρωση από τις καθημερινές μικροασχολήσεις και μικροκακίες. Το κυριακάτικο κήρυγμα της πανανθρώπινης αγάπης μας ένωνε όλους.

Αυτή ήταν, με λίγα λόγια, η ζωή του χωριού, στο οποίο αντίκρυσσε το φως του ήλιου και αξιώθηκα της γυμνασιακής παιδείας. Μια ζωή ήρεμη, ήσυχη, χωρίς περισσότερες απαιτήσεις και με την ελπίδα για κάτι καλλίτερο. Όλοι μας επιβιώναμε με στερήσεις σε κάθε βήμα και τομέα της δραστηριότητάς μας, ήτοι βιοτικό, κοινωνικό, πολιτιστικό, αναμένοντας όμως κάτι καλλίτερο. Όνειρο και επιδίωξη όλων μας ήταν να ξεφύγουμε από τα στενά και ασφυκτικά πλαίσια της μικρής κοινωνίας του χωριού και να αναζητήσουμε καλλίτερη τύχη, προοπτικές και ευνοϊκότερες συνθήκες ζωής. Το πετύχαμε.

Η Νοσταλγία του Χωριού

Σήμερα, η εγκατάλειψη και η ερήμωση της ελληνικής υπαίθρου έχει λάβει δραματικές διαστάσεις, ιδιαίτερα στην Ήπειρο και απογοητευτικά στην ορεινή περιοχή των Τζουμέρκων με άμεση συνέπεια η γήρανση και η αραίωση του πληθυσμού να οδηγεί μαθηματικά στον θάνατο των χωριών. Προς αυτόν πορεύεται και ο ερημωμένος, σιωπηλός και μελαγχολικός “Μαρτυρικός” Καταρράκτης. Έχουν μείνει λίγοι ηλικιωμένοι κάτοικοι, οι οποίοι όμως έχουν την ανάγκη προστασίας από την Πολιτεία, η οποία πρέπει να προβληματισθεί για την ερήμωση της ελληνικής υπαίθρου και να επιδιώξει την επιστροφή των νέων σε αυτόν τον μαγευτικό και υπέροχο τόπο, τα Τζουμέρκα.

Τελευταία η κοινωνία, οι θεσμοί, η πίστη, οι παραδόσεις και η ιστορία μας δέχονται μια άνευ προηγουμένου επίθεση και προσπάθεια για την

κατάργησή τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η θεσμοθετηθείσα και προσπάθεια αντικατάστασης της ταφής των νεκρών με την καύση αυτών. Μια προσπάθεια, η οποία μετά την θεσμοθέτηση, επιδιώκει να αποδυναμώσει την έννοια και την σημασία της πατρώας γης, αφού Πατρίδα είναι βασικά ο τόπος των τάφων των προγόνων μας. Η καύση των νεκρών και η μεταβολή των προσφιλών προσώπων σε τέφρα, με την παρέλευση του χρόνου, θα εξασθενήσει την σχέση και τους δεσμούς των ζώντων με την πατρική γη και ιδιαίτερα των νέων, οι οποίοι δεν έχουν να προσκυνήσουν, να ανάψουν ένα κερί και να εναποθέσουν ένα λουλούδι στους τάφους των προγόνων τους, αφού τάφοι δεν θα υπάρχουν πια.

Ο κάθε νέος του Καταρράκτη οφείλει να διαφυλάξει ως άρτο της “Αγίας Πρόθεσης” την ιδέα της καταγωγής του και την ελπίδα του μέλλοντος.

Αναδρομές γεμάτες νοσταλγία και μνήμες, ευαισθησία και καλοσύνη, ειλικρίνεια και απλότητα ηχούν σαν κάλεσμα επιστροφής στις πατρογονικές ρίζες μου.

Θεσσαλονίκη, Απρίλιος 2021